

„Nimic nu trebuie a fi judecat și pedepsit de cât după ce va fi fost ascultat sau legale chemat, și decât în virtutea unei legi promulgate înainte de delict. Legea care ar pedepsi nesce delict comise înainte d'a assiste ea, ar fi uă tiranie, efectul retroactiv dat legii ar fi uă crime.

„Suveranitatea reșede în popor; ea este una, neîmpărțibilă, neprescriptibilă și nealienabilă.

„Un popor are tot de una dreptul d'a revede, d'a reforma și d'a schimba constituțiunea sa. Uă generație nu poate supune legilor selegenerațiunile viitoare.

„În materie criminală, nici un cetățean nu poate fi judecat de cât după uă acuzare primită de jurați, seudecețată de puterea legislativă, în casul în care se cuvine a urmă acuzarea. După acuzare admisă, faptul va fi recunoscut și declarat de jurați. Acusatul va avea dreptul d'a recusa pînă la douăzeci din ei, fără ași spune motivele. Jurații cari vor declara faptul nu vor pute fi mai mulți de doi spre deuce. Aplicarea legii va fi făcută de judecatori. Instrucțiunea va fi publică, și nu se va pute refusa acuzărilor ajutoriului unui consiliu. Ori ce om descultat de un jurat legal nu mai poate fi reprins nici acusat pentru aceluși fapt.

„Nici un om, în casul cându închiderea sa este autorizată de lege, nu poate fi condus și închis de cât în locurile legale și în public desemnate spre a servi de casă de arestare, de casă de justiție sau de închisoare.

„Nici un pădătoriu seutemicar nu poate primi nici închide un om decât în virtutea unui mandat, ordonanță de arestare, decret de acuzare, seudecată, și fără ca transcrierea lui se fi făcută pe registrul său.

„Fericit poporul care, prin energia sa, a scutit seutura jugul străinului! fericit poporul care poate să însuși ași da legi! Onore lui cându, aducânduși aminte de antia sa sclavă, are îndurare de rele ce a suferit uă dinioră, și tinde uă mână de ajutoriu victimelor străinului.

„Napoleone I nu instală pretutindeni d'căt guvern de tranziție în țările vechie și ideile nouă. Pretutindeni se poate însemna, în ce stabilități, două elemente distinse: uă base provisorie cu aparințele stabilității. Provisorie, pentru că simptomele Europa veche se fi regenerată; cu aparințele stabilității, ca se nu fi acusată cō tinde la imperiul lumii. Cu acest scopu puse uă diademă imperială peste laurii soi republicani, cu acest scopu puse pe frații seipei tronuri!

„De vom examina tōtă purtarea lui Napoleone I, vom afla pretutindeni acele-și simptome de stabilitate. Acesta este fundul istoriei se. Derru se va dice, cându era se fi termele astei stări provisorie? La învingerea Rusilor, la scăderea sistemului englez. Dar se fi fost învingătoriu, s'ar fi vedut ducatul Warszawei schimbat în naționalitate Poloneză, Westfalia schimbată în naționalitate germană, vi-

Acum ore înțeleserăm pentru ce Napoleone III scrisese acelu provisoriu tratat de la Paris și datoriu ce avântu d'a areta cō lu-am înțeles și cō suntomă viul?

ce regatul Italiei schimbat în naționalitate italiană. În Franța un regim liberal ar fi înlocuit regimul dictatorial; pretutindeni stabilitate, libertate, independență, în loc de naționalități necomplete și de transitoriu.

„Învingerile lui Napoleone I. desptarō pretutindeni vechiele pretensiuni ale privilegiaților. Precum confederarea Rinului lăsă pe protectoriul se, asemenea Elveția lăsă pe mediatoriul se, și curțile Nordului trecuō triumfătorie pe lîng cāmpurile de bătăia de la Sempach și de la Morgarten. Urma, treceri lor fu violarea libertăților ce Napoleone asigurase Elveției. Aristocrația reluă puterea în cantōnele cele mari; poporul perdu din drepturile se și uniunea se slăbi. În unele cantōne, alegerile nu se mai făcuō decât de cōtră nisce colegie electorale, în cari proprietarii cei mari de uă parte, și uă a trei-a parte din consiliile cele mari și cele mici de alta, aveau singure dreptul d'a reșede și d'a vorbi. Da, în numele libertății detronarō suveranii pe Napoleone; derru victoria lor nu fu mai puțin triumful sistemului aristocratic asupra partii democratice, alu legitimității asupra suveranității populare, alu privilegiilor și alu apăsării asupra egalității și independenței. 1813 fu pentru Elveția ca și pentru celelalte popore, uă reacțiune libertucidă.

„Sistema militară (a Elveției) este basată esințiale asupra neutralității. Nu poate fi cineva neutru de cât în două moduri: se armāndu spre a apără țera se, sau cadavru, asupra căruia tōtă lumea poate călca nepedepsit. Astă din urmă politică nu va conveni nici uă dată, speru, Elveției. Trebuie daru a adopta neutralitatea armată.

„Pentru uă țera mare, neutralitatea o pune la adepostu de atacuri, cōci tōți au un interesu a nu ave în spate unu inamicu putine mai mult. Amu vedut adese cō, pentru unu Statu de prima ordine, astă sistemă permite a aștepta rezultatul primelor lupte, ca se trecă în partea învingătorului. Pentru unu Statu micu, fantasma neutralității nu este de cât uă chimera pe care o mbrăciședă cu plăcere, pentru cō ascunde pericolele unei poziții dificile; derru în adeveru, ea nu proteje de locu independența.

„Se încrede într'unu tratat semnatu de tōte puterile; derru diferitele State nu suntu nici uă dată oprite de rețea oservare a tratatelor; forța irresistibilă a momentului le aliședă se le desbină.

„În 1796, Veneția încetă d'a esiste pentru cō vru se remăia neutră în locu d'a primi tratatulu de alianță ofensivă și defensivă ce-i oferă Napoleone. Nescindu nici mănține rolul se pasiv în mișu-locul unor așia de puțin inimici, nici a s'alia pe față cu nici unu din ei, ori din care parte s'ar fi declarat fortuna ea devenia pradă învingătorului.

„E! pentru ce unu popor liber ar remāne ore spectatoriu indiferent cāndu se rădică uă luptă crincenă între causa libertății și a sclaviei? Pentru ce Elveția ar remāne inactivă, cāndu triumful celei antie ar asigură independența sa, pe cāndu din cōtră unu unuțulu celei a doua ar repune unu jug de feru? Se presupunem

un momentu cō uă nouă coalițiune de regi s'ar face contra Franței și cō părțile resbelătorie aru socoti chiaru de interesul lor a respecta neutralitatea elvețică. Decō coalițiunea ar învinge, ce schimbare n'ar suferi destinațiile Elveției! Ea ar recăde suptu jugul aristocrației și alu puterilor străine: aru împărți-o pōte ca pe Polonia. Decō din contra, Franța, resbunādu-și de Waterloo, ar renou pe Lena, Austerlitz, libertățile Elveției, cași ale Europei, n'arū priimi de la dinsa de cât uă nouă întărire. Interesul se reale este deci d'a s'alia de față cu partia alu căru succesu îi asigură mănținerea libertăților și independenței se.

„Sei cō din nefericire fericirea te fece egoist. Căți-va Elvețiani credu cō separați de cealaltă parte a Europei prin instituțiile și prin munții lor, aru pute sta liniștiți în mișu-locul unei resturnări generale. Se se desamăgescă: tōtă Europa se ține prin nesce legături nedisolubili. Franța este în capul lanțului, și de saltea Parisulu depinde saltea libertăților Europei întregi. Șapoi egoismul nu profită nici indivizilor nici poporelor, și este uă politică rea a părăsi pe amicii se de tēmă d'a displace inamicilor se. Politică temetoria este cea mai rea din tōte, ea îmbărbăteță pacei pe cari ar trebui se-i intimide.

„Prima calitate a unui popor ce aspiră la unu guvern liber este respectul legii. Uă lege n'are altă putere de cât interesul ce are fiă-căre cetățianu d'a o respecta se d'a înfrānge. Se încrede în popor respectul legii, trebuie ca ea se fi executată în interesul tuturor, și se consacre principiul egalității în tōtă estinderea lui; trebuie a recrea prestigiul puterii și a înrădecina în moravuri principiile revoluțiunii; cōci moravurile suntu sanctuarul instituțiilor. La nascerea unei noue societăți, legislatoriul face moravurile se le corege; de ore ce mai târziu moravurile facu legile și le conservă neatins din generațiune în generațiune. Cāndu instituțiile sunt în acord nu numai cu interesele, ci și cu simțimintele și deprinderile fiă-căruia, atunci se formăță acelu spirit publicu, acelu spirit general care face puterea unei țere, pentru cō servece de scutu contra ori căru călcări a puterii, contra ori căru atacu alu partitelor.

„Este, dice Montesquieu, în fiă-care națiune unu spirit general pe care puterea însăși este fundată. Cāndu ea lovesce astu spirit, se lovesce pe sine și se opresce neapertu.

Citim în Fōia pentru Minte, Animă și Literatură:

ADRESA COMITATULUI ZARANDU.

Maiestatea Ta c. r. apostolică!

I. Transilvania, după dreptul istoric, după sanțiunea pragmatică, și după tōte legile posteriori, precum și după voința Maiestății Vostre, și după voința majorității poporelor transilvane, e o țera cu totul independentă de țera ungară; între Transilvania și Ungaria, după dreptul istoric pōnă astăzi în vigore, nu existe nici o legătură se unire reale, ci Transilvania se numai în acea relațiune cōtre Ungaria, ca celu ce dominează asupra ei. În anul 1790 se decretă ca, la anul 1790 se decretă ca, se se fac dreptate pretensiunilor celor

Maiestatea Vostre prea grațiosu v'indurați a sci, cō Ungaria a devenit suptu domnia gloriosei case habzburgice puțin după bătăia la Mohaci de la anul 1526; de era Transilvania unită cu Ungaria, ea încă ar fi devenit suptu domnia casei habzburgice totu atunci; și Transilvania remase tributaria turcului, și se bucura încă pe atunci nu numai de alte drepturi de independență, ci și de dreptul de ași alege liberu pe principii se, și a exercitat acestu drept încă mai două secle de la venirea Ungariei suptu glorioasa casă habzburgică.

Abia la finitul secului XVII și anume la anul 1688 fu Transilvania fericită de a cădea suptu scutul și protecțiunea casei habzburgice, dar nu ca unită cu Ungaria, ci ca țera cu totul independentă atāt de Ungaria cāt și de celelalte țeri ale casei domitorie; abia la anul 1699 prin art. I alu tractatului de la Carlovișu a recunoscut Pōrta ca Transilvania, care i era tributaria, a trecut suptu părintesca stăpânire și putere a casei habzburgice. Dar de atunci și pōnă astăzi, Transilvania s'a bucurat neînterupt de independența sa atāt de cōtre Ungaria cāt și de cōtre celelalte țeri ale corōnei împăresci.

Legătura Transilvaniei cu glorioasa casă habzburgică e expresă în diploma sacră a imperatorului Leopold I. de la anul 1691; acestă cartă magna a Transilvaniei, acestu documentu de stat, asecura independența Transilvaniei atāt în privința puterii sale guvernamentale, cāt și legislative și esecutive; în puterea acestei cartă magna, Transilvania și are guvernul se independent de celu alu Ungariei, dieta sa proprie și nedependente de cea a Ungariei, și tributulu se cu totul separat de celu alu Ungariei, și militia Transilvaniei și are generalulu se nedependente de alu Ungariei, și guvernatoru și cancelariu cu totul neatrnat de alu Ungariei.

Unu argumentu de mare importanță pentru independența Transilvaniei de cōtre țera ungară, ca și așia numită resoluțiune alvintiană din anul 1693, unde între altele se dice că „cancelaria de curte a Transilvaniei se fi de tot separat (prorsu separata) de cea a țerei ungarice.

Ear sanțiunea pragmatică încă nu lăgă Transilvania de țera ungară. Chiaru așia a fost Transilvania de independentă și liberă întru primirea sanțiunei pragmatice, ca și Ungaria Transilvania a primit-o în comitele sale de la anul 1722 și s'a înscris în tabelele legilor transilvane de anul 1744 art. III. chiar precum s'a făcutu acestă pentru Ungaria la anul 1725 art. I, II și III. — Așia sanțiunea pragmatică încă susține independența Transilvaniei de cōtre Ungaria.

Acestu dreptu de independență a Transilvaniei de Ungaria s'a esplicat și confirmat și mai tare prin decretale comitetelor de la anul 1790. — Art. V din acestu anu susține independența guvernamentale a Transilvaniei, și dice că, Transilvania e principat de sine statutoriu și neatrnat de altu remn (per se subsistens, et ab alio regno independens Principatus Transilvaniae); art. VI susține independența legislativă, și dice că, puterea de a face legi e comuna principelui (nu dice regelui) și dietei; art. VII, dice că, puterea esecutivă o va exercita principele; art. VIII dice că „Maiestatea se în trebă atingătorie de Transilvania se voru consulta reflexivile dietei.

Totu la anul 1790 se decretă ca, Transilvania se nu pōtă fi silită a se unire cu Ungaria. — La anul 1688 se decretă ca, se se fac dreptate pretensiunilor celor

loru juste ce le au transilvanii în țera ungară.

Din tōte aceste se vede că Transilvania e cu totul independentă de Ungaria, și ca ea și are atāt guvernul se cāt și legislațiunea sa cu totul propria și neatrnată de cea a Ungariei; și mai mult, Transilvania necum se fiă în vre uă unire reale cu Ungaria, ci din contra ea se afla cu acestă într'unu procesu cōtinu internatiunea pentru comitatele și districtele, ce se întind pōnă în Tisa, cari de facto sunt incorporate cu Ungaria, dar cari de jure sunt ale Transilvaniei. — Pacificațiunea vieneză din 32 Iunie 1606 suna expresu despre marginele Transilvaniei.

Se se ține de legile din 48 și în speție de art. VII, din legea de Posionu, și de art. I de legea din Clușiu, prin cari se dice a se fi decretat uniunea Transilvaniei cu Ungaria, acele legi nu pōtă fi obligatorii nici cele din Posionu pentru Transilvania, nici cele din Clușiu pentru Ungaria; ca Ungaria n'a fostu competentă a aduce legi pentru Transilvania, n'a putut fi competența a aduce legi pentru Ungaria — amēdoue aceste țeri fiindu cu totul independente una alta. Dar legea din Clușiu de la anul 1848 nici pentru Transilvania nu pōte fi obligatorie, ci aceea e cu totul nevalidă și nulă, pentru că: 1-ū chiaru dieta de atunci a lucrat în contra voinței împăresci, de ore ce n'a observat ordulu propușionilor regesci publicate în acea dietă; 2-le pentru că acea lege, legea uniunii, s'a făcutu fără scirea și concursulu și învoirea românilor, cari facu $\frac{2}{3}$ a locuitorilor Transilvaniei, și așia e lucru monstruosu ca minoritatea se decrete și se impună legi majorității; 3-le pentru că românii în adunare legiuță au protestau în contra acelu legi de uniune încă înainte de a se face ea în dieta din Clușiu; 4-le pentru că acea lege s'a adus prin terorismulu celu mai cumplit și în meșu-locul furōrei galeriei din dietă; 5-le pentru că acea lege de și pōte e întărită, dar nu e sanționată și nu s'a publicat nici odată, și așia n'a trecut prin tōte formalitățile legislațiune; 6-le pentru că nu s'a pus în lucrare nici odată, 7-le în urmă, pentru că acea lege prin resbelulu civile, și prin usul de 12 ani încōce s'a abrogat cu totul.

După dreptulu publicu alu Transilvaniei se cere la validitatea legale a ore căru articlu de lege, următoriele: La inițiativa principelui sau a dietei; dieta se fac lege, acestă apo se o întărescă principele, apoi așia întărită se o primescă staturile și ordiunile, și apoi eră se se trāmiță la principe spre sanționare, și în urmă trāmițându-se la dietă, acestă se fac articlu despre acea lege se uădecă se o înarticule, și apoi așia a treia trāmițându-se la principe, acestă se o sanționeze finalmente, de unde retrāmițându-se era de lipsă se se publice mai întâiu în dietă și apoi prin tōte jurisdicțiunile.

Cum că legea uniunii din 48 nu are aceste calități, și că nu s'a observat tōte aceste formalități, e evidentu și o scie tōtă lumea. Dar afară de aceste, Transilvania precum până la 48 așia și de atunci încōce va se dice de la legea uniunii încōce, în cursu de 13 ani încă a remas cu totul independentă de Ungaria. Erū reinvierea cancelariiei aulice transilvane, a guvernului și a celorlalte dicasterii transilvane, și ocuparea acestor posturi prin cei mai învețati și mai avuți ai Transilvaniei încă arētă de uă parte independența Transilvaniei, de altă parte nulitatea legilor din 1848.

